

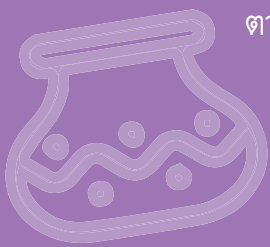

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.ไพฑูรย์ มีกุล กศ.บ., กศ.ม., M.A., Ph.D.

สุเทพ จิตรชื่น กศ.บ., กศ.ม.

มนัสวี ญัฎฐาพิสุทธิ ศศ.บ., M.A.

ผู้ตรวจ

ผศ.จรรยาภรณ์ เชิดพุทธ กศ.บ., กศ.ม.

ธนาลัย ลิ้มปรัตนศิริ อ.บ. (เกียรตินิยม), MA.T.

สายพิน ตันสิริ กศ.บ., ค.ม.

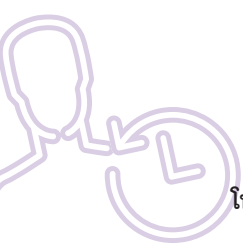
บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

สมพร อ่อนน้อม พธ.บ. (เกียรตินิยม), นศ.บ.

นฤชภรณ์ กมลนฤเมธ ศศ.บ.

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สารานุกรม

๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสารานุราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒ ๒๒๒ ๙๓๙๔ • ๐๒ ๒๒๒ ๕๓๓๑-๒ FAX ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๖ • ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๗

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.ไพฑูรย์ มีกุล

สุเทพ จิตรชื่น

มนัสวี ญัณฐาพิสุทธิ์

ผู้ตรวจ

ผศ.จรรยาภรณ์ เชิดพุทธ

ชนาลัย ลิ้มปรัตนศิริ

สายพิน ตันสิริ

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์

สมพร อ่อนน้อม

นฤชภรณ์ กมลนฤเมธ

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7937-3

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเรจชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์ให้สังคมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ เล่มนี้ยึดแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความคิดรวบยอดที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้ตามศักยภาพสมอง (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่สร้างเสริมความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ เล่มนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ได้ออกแบบให้มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑ **ตัวชี้วัดชั้นปี** ระบุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง (ตามหนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๕๔๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖) ซึ่งตัวชี้วัดระหว่างทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีดำ ส่วนตัวชี้วัดปลายทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้า

๒ **สาระการเรียนรู้** เป็นหัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนรู้

๓ **ประโยชน์จากการเรียนรู้** บอกรประโยชน์ที่นักเรียนจะได้จากการเรียนรู้

๔ **คำถามชวนคิด** เป็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

๕ **เนื้อหา** นำเสนอเนื้อหาตามหลักสูตร เนื้อหาบางเรื่องอาจนำเสนอโดยใช้ภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนที่ และแผนที่ความคิด เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ และประกอบด้วยส่วนอื่น ๆ เช่น

๕.๑ คำสำคัญ พิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้าต่างจากตัวพื้นแทรกอยู่ในเนื้อหา

๕.๒ เรื่องน่ารู้ เป็นความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนควรรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียน

๕.๓ แหล่งสืบค้นความรู้ เป็นแหล่งความรู้ รวมทั้งเว็บไซต์สำหรับสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม

๖ **กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** เป็นกิจกรรมให้นักเรียนทำเมื่อจบเนื้อหาในการเรียนแต่ละหัวข้อเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน

๗ **บทสรุป** สรุปเนื้อหาสำคัญ โดยจัดทำเป็นผังมโนทัศน์ เพื่อให้นักเรียนใช้ทบทวนความรู้

๘ **กิจกรรมเสนอแนะ** เป็นกิจกรรมบูรณาการที่เสนอแนะให้นักเรียนทำเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะให้มากขึ้น

๙ **การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน** เป็นตัวอย่างสถานการณ์การนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๐ **คำถามทบทวน** เป็นคำถามเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้

๑๑ **ท้ายเล่ม** ประกอบด้วย

๑๑.๑ **บรรณานุกรม** เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร หรือเว็บไซต์ที่ใช้ประกอบการเขียน

๑๑.๒ **อภิธานศัพท์** เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหา มาอธิบายและจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

๑

๑. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ๒
๒. วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น ๓
๓. ความจริงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

๑๑

๑. การก่อตั้งและปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญของอาณาจักรอยุธยา ๑๓
๒. พระมหากษัตริย์อยุธยา ๑๔
๓. การปกครองสมัยอยุธยา ๑๖
๔. เศรษฐกิจสมัยอยุธยา ๒๐
๕. การสิ้นสุดสมัยอยุธยา ๒๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

พัฒนาการของอาณาจักรธนบุรี

๒๓

๑. การกอบกู้เอกราชและการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ๒๘
๒. การปกครองสมัยธนบุรี ๓๒
๓. เศรษฐกิจสมัยธนบุรี ๓๔
๔. การสิ้นสุดสมัยธนบุรี ๓๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

บุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรี

๓๘

๑. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ๓๙
๒. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ๔๐
๓. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๔๑
๔. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ๔๓
๕. ชาวบ้านบางระจัน ๔๔
๖. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ๔๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

ภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี

๕๐

๑. ภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยา ๕๑
๒. ภูมิปัญญาไทยสมัยธนบุรี ๕๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

อารยธรรมอินเดีย จีน และ วัฒนธรรมต่างชาติ

๕๙

๑. การเข้ามาของอารยธรรมอินเดียและจีน
ในดินแดนไทยและภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ ๖๐
๒. อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีน
ที่มีต่อสังคมไทยและภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ ๖๑
๓. อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติ
ที่มีต่อสังคมไทย ๖๖
๔. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเข้ามา
ของวัฒนธรรมต่างชาติ ๖๗

บรรณานุกรม

๓/๑

อภิธานศัพท์

๓/๒

หน่วย การเรียนรู้ที่

๑

การสืบค้นความเป็นมา ของท้องถิ่น

ตัวชี้วัดชั้นปี

- ๑ สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย (ส ๔.๑ ป. ๔/๑)
- ๒ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล (ส ๔.๑ ป. ๔/๒)
- ๓ อธิบายความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น (ส ๔.๑ ป. ๔/๓)

สาระการเรียนรู้

- หลักฐานทางประวัติศาสตร์
- วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น
- ความจริงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

ประโยชน์จากการเรียนรู้

ใช้หลักฐานที่หลากหลายสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

คำถามชวนคิด

นักเรียนคิดว่ามีหลักฐานอะไรบ้างที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นของนักเรียนได้

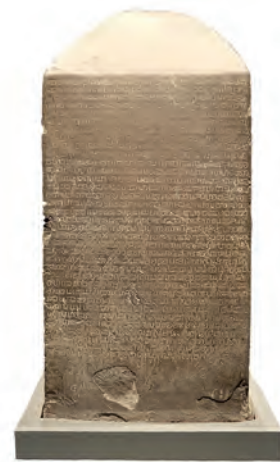
แต่ละท้องถิ่นมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกัน การศึกษาหรือสืบค้นประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นเอกสารเก่าแก่ของท้องถิ่น บันทึกหรือคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ หากไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาสนับสนุน ประวัติหรือความเป็นมาของท้องถิ่นก็จะกลายเป็นเพียงการสันนิษฐานหรือการคาดเดาเท่านั้น ไม่ใช่ความจริงหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

๑. หลักฐานทางประวัติศาสตร์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ร่องรอยที่เกิดจากการกระทำของผู้คนในอดีตที่หลงเหลือให้เราพบเห็นในปัจจุบัน ร่องรอยต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดจากการตั้งใจสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น รูปเคารพ ศาสนสถาน เครื่องมือเครื่องใช้ หรืออาจเป็นร่องรอยที่ผู้คนในสมัยก่อนมิได้ตั้งใจสร้างขึ้น แต่ร่องรอยนั้นสามารถทำให้เราศึกษาเรื่องราวในอดีตได้ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ กระดุกสัตว์ เมล็ดพืช

โดยทั่วไปเราแบ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. หลักฐานขั้นต้น หมายถึง หลักฐานที่เกิดขึ้นในสมัยที่เกิดเหตุการณ์นั้น เช่น สิ่งของ เครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง ภาพถ่าย หรือหลักฐานที่เกิดจากผู้คนที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้นได้บันทึกหรือบอกเล่าโดยตรง เช่น จารึก **พงศาวดาร** จดหมายเหตุ บันทึกประจำวัน รายงานทางราชการ

จารึกจัดเป็นหลักฐานขั้นต้น
ที่เป็นลายลักษณ์อักษร

๒. หลักฐานชั้นรอง หมายถึง หลักฐานที่ผู้เขียนได้รวบรวมเรื่องราวจากผู้อื่นเล่าหรือเขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์นั้น ๆ โดยผู้เขียนไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์นั้นโดยตรง หรือผู้เขียนอาจใช้หลักฐานขั้นต้นมาเขียนเล่าเรื่องราวนั้น ๆ ก็ได้ เช่น **ตำนาน** งานวิจัยทางประวัติศาสตร์ **สารานุกรมประวัติศาสตร์** หนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือเรียนประวัติศาสตร์

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนสืบค้นหลักฐานชั้นต้นที่สำคัญในท้องถิ่น บันทึกผลการสืบค้นแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน ๆ หน้าชั้นเรียน จากนั้นร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และจดลงในสมุด

๒. วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

การศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นทำให้เราสามารถทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต และเข้าถึงสภาพวิถีชีวิตของคนแต่ละยุคสมัยว่ามีลักษณะอย่างไร มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันอย่างไร การศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นควรนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาช่วยในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เรื่องราวที่เราสนใจศึกษานั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

การสืบค้นความเป็นมาหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตของท้องถิ่น เราสามารถทำตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ตั้งคำถามหรือกำหนดเรื่องที่ต้องการศึกษาว่าจะศึกษาเรื่องอะไร และเพราะเหตุใด เช่น สถานที่สำคัญในท้องถิ่นมีความเป็นมาอย่างไร บุคคลสำคัญในท้องถิ่นมีใครบ้าง

๒. รวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา ในการรวบรวมข้อมูลหลักฐาน เราต้องพยายามรวบรวมให้ได้มาก ๆ ไม่ควรใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียว แหล่งข้อมูลที่สำคัญของท้องถิ่น เช่น

๑) หอสมุด เช่น หอสมุดโรงเรียน หอสมุดประชาชน หอสมุดของหน่วยราชการ หอสมุดแห่งชาติ เป็นสถานที่รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

๒) สถานที่จริงทางประวัติศาสตร์
เช่น **แหล่งโบราณคดี** อุทยานประวัติศาสตร์
บ้านโบราณ พระราชวังโบราณ ศาสนสถาน
ต่าง ๆ สถานที่ราชการ

วัดพระศรีสรรเพชญ์
ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

๓) พิพิธภัณฑ์ เป็น
แหล่งรวบรวมโบราณวัตถุ
และศิลปวัตถุที่มีคุณค่า
ในพิพิธภัณฑ์ จะมีข้อมูล
อธิบายประวัติความเป็นมา
และความสำคัญของโบราณ-
วัตถุและศิลปวัตถุแต่ละชิ้น
ไว้ด้วย

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางรัก
แหล่งเก็บสะสมเครื่องมือเครื่องใช้ของคนกรุงเทพฯ

๔) ศูนย์วัฒนธรรม เป็นแหล่งรวบรวมสิ่งของและเรื่องราวสำคัญของชุมชน
รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาในท้องถิ่น

๕) ผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้รู้ในท้องถิ่น เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พระสงฆ์ ผู้นำศาสนา
สามารถให้ความรู้ หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น

๓. นำหลักฐานที่รวบรวมมาได้จากแหล่งต่าง ๆ มาดูว่าหลักฐานนั้นบอกอะไรแก่เรา จดบันทึกสิ่งที่หลักฐานแต่ละชิ้นให้ข้อมูลไว้ ถ้าได้ข้อมูลที่แตกต่างกันควรนำข้อมูลจากหลายแหล่งมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด กรณีสอบถามจากผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่น เนื่องจากเวลาผ่านไปนานมาก การเล่าเรื่องของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน เราจึงควรสอบถามจากผู้เฒ่าผู้แก่คนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลด้วย

๔. เรียบเรียงและนำเสนอ ในขั้นตอนสุดท้ายเราจะต้องนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงให้มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย แล้วนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บรรยายให้เพื่อนฟัง เขียนเป็นบทความ จัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ

การนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ด้วยการจัดนิทรรศการ
ทำให้เข้าใจข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น

● ตัวอย่างวิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

ในท้องถิ่นของเรามีเรื่องราวและสถานที่สำคัญมากมายแตกต่างกัน เราในฐานะที่เป็นคนในท้องถิ่นจึงควรศึกษาเรื่องราวความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นเอาไว้ โดยใช้วิธีการที่ได้เรียนรู้มาในการศึกษา

๑. ตั้งคำถามหรือประเด็นที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน ในกรณีนี้ หากเราอยู่ที่กรุงเทพมหานคร อาจเลือกศึกษาสถานที่สำคัญ เช่น เลือกประเด็นศึกษาว่า “สถานีรถไฟกรุงเทพหรือหัวลำโพงมีความเป็นมาและความสำคัญอย่างไร”

๒. รวบรวมข้อมูลหลักฐาน สามารถทำได้โดยการหาข้อมูลจากห้องสมุด โดยเลือกหนังสือที่บอกเล่าประวัติกรุงเทพมหานคร หนังสือหรือวารสารที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรถไฟ ไปเยี่ยมชมสถานที่จริง และสอบถามข้อมูลต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ที่พิพิธภัณฑ์รถไฟไทย ซึ่งตั้งอยู่ภายในสถานีรถไฟกรุงเทพหรือหัวลำโพง รวมทั้งถ่ายภาพภายในสถานีมาเพื่อใช้ประกอบการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง

พิพิธภัณฑ์รถไฟไทยภายในสถานีรถไฟกรุงเทพ
หรือหัวลำโพง

๓. เรียบเรียงข้อมูลที่ได้ จากการสืบค้นข้อมูลสรุปได้ว่า สถานีรถไฟกรุงเทพหรือเรียกกันทั่วไปว่า หัวลำโพง สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ และเปิดให้บริการในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ มีสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก สถานีรถไฟกรุงเทพหรือหัวลำโพงถูกใช้เป็นสถานีรถไฟหลักและมีเส้นทางเดินรถไฟไปสู่ทุกภูมิภาค จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๕๖๔ มีการเปิดใช้งานสถานีกลางกรุงเทพอภิวัฒน์ (บางซื่อ) จึงทำให้สถานีรถไฟกรุงเทพหรือหัวลำโพงถูกลดสถานะเป็นสถานีรองแทน ซึ่งได้ข้อมูลตรงประเด็นกับคำถามที่ตั้งไว้

๔. นำเสนอข้อมูลที่ได้ในรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น จัดป้ายนิเทศนำเสนอภาพสถานที่จริงประกอบกับข้อมูลหน้าชั้นเรียน

สถานีรถไฟกรุงเทพหรือหัวลำโพง กรุงเทพมหานคร

๓. ความจริงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

ความจริง คือ สิ่งที่มีนัยยะไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่น ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกและตกทางทิศตะวันตก มนุษย์ใช้อากาศในการหายใจ

ข้อเท็จจริง คือ ความคิด ความเชื่อ หรือหลักการที่ต้องการหลักฐานมายืนยัน เพื่อพิสูจน์หาความจริง ข้อเท็จจริงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีข้อสนับสนุนอื่นที่มีเหตุผลมากกว่าข้อสนับสนุนเดิม

นอกจากนี้ยังมีเอกสารบางประเภทที่แต่งขึ้นโดยแสดงความคิดเห็นของผู้แต่ง เช่น ความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ บทความต่าง ๆ ซึ่งเราควรพิจารณาให้รอบคอบ ก่อนนำข้อมูลไปใช้

ตัวอย่างข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริง

ในหนังสือเรื่อง ตำนานกรุงเก่า ของพระยาโบราณบุรานุรักษ์ ได้อธิบายสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงศรีอยุธยา ความตอนหนึ่งว่า

ศาลาลูกขุนนอก คือศาลหลวง คงจะอยู่ภายในกำแพงชั้นนอกไม่สู้ห่างนัก คงจะอยู่มาทางตอนใกล้กำแพงด้านริมน้ำ ด้วยในที่นี้เมื่อขุดวังได้พบดินประจำผูกสำนวนมีตราเป็นรูปต่าง ๆ และบางก้อนก็มีรอยหยิกเล็บมือ ศาลหลวงคงจะถูกไฟไหม้เมื่อกรุงเสีย ดินประจำผูกสำนวนจึงสุกเหมือนดินเผา

ที่มา: พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐฯ และประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๓ เรื่อง กรุงเก่า, หน้า ๑๐๕.

จากข้อมูลนี้เห็นได้ว่ามีทั้งความจริงและข้อเท็จจริงอยู่ โดยข้อความว่า “ดินประจำผูกสำนวนมีตราเป็นรูปต่าง ๆ และบางก้อนก็มีรอยหยิกเล็บมือ” เป็นความจริง เนื่องจากมีลักษณะตามที่ระบุอย่างเห็นได้ชัดเจน ส่วนข้อความ “ศาลหลวงคงจะถูกไฟไหม้เมื่อกรุงเสีย ดินประจำผูกสำนวนจึงสุกเหมือนดินเผา” เป็นข้อเท็จจริง เนื่องจากการที่ดินประจำผูกสำนวนสุกเหมือนดินเผาเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ในอดีตที่น่าจะเกิดจากเหตุไฟไหม้ จึงจำเป็นต้องนำข้อมูลตรงนี้ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาความจริง

ตัวอย่างข้อมูลที่แสดงข้อเท็จจริงและความคิดเห็น

ในหนังสือเรื่อง แม่น้ำลำคลอง สายประวัติศาสตร์ เรียบเรียงโดย สุธิตต์ วงษ์เทศ ได้ระบุว่า น ฤ ปากน้ำ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องศิลปกรรมไทยสมัยโบราณ ได้อธิบายเกี่ยวกับวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ไว้ในหนังสือเรื่อง “ศิลปกรรมในบางกอก” ความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าเคยมาชมสมัยเมื่อไม่ได้ทำการปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในวัดขึ้นใหม่ เห็นว่าตัวพระอุโบสถ พระประธาน เจดีย์สถาน หอระฆัง เป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยางดงามมาก แต่บัดนี้สร้างใหม่เป็นฝีมือช่างรุ่นใหม่หมดแล้ว ทั้งวัดยังเหลือของเก่าเพียงหอไตรข้างอุโบสถ ฝีมือช่างสมัยพระนารายณ์ ศิลปวัตถุที่ทำด้วยไม้ซึ่งมีอายุคงทนน่ามหัศจรรย์มาก ฝีมือสลักไม้รูปกระจุจ ชุ่มประตู่ หน้าต่าง หน้าบัน งามวิเศษเหลือเกิน”

ที่มา: สุธิตต์ วงษ์เทศ, แม่น้ำลำคลอง สายประวัติศาสตร์, หน้า ๒๑๘.

จากข้อมูลนี้แสดงถึงข้อเท็จจริงที่มีทั้งความจริงและความคิดเห็นของผู้เขียนผสมผสานรวมอยู่ในข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อมูลแสดงลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นความจริง ส่วนข้อความที่มีการเขียนแสดงถึงความงดงามของสถาปัตยกรรมเป็นข้อความที่แสดงความคิดเห็น

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อความจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือเอกสารอื่น ๆ มาแยกแยะว่าส่วนใดเป็นความจริง ข้อเท็จจริง และความคิดเห็น บันทึกผล แล้วออกมานำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ หน้าชั้นเรียน

บทสรุป

การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

หลักฐานทางประวัติศาสตร์

- หมายถึง ร่องรอยที่เกิดจากการกระทำของผู้คนในอดีตที่หลงเหลือให้เราพบเห็นในปัจจุบัน โดยทั่วไปมี ๒ ประเภท คือ หลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง

วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

- การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นมีวิธีการและขั้นตอนในการสืบค้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบคำถามที่ตั้งประเด็นศึกษาไว้ได้ โดยใช้หลักฐานจากแหล่งที่ต้องการ เราจึงจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นที่ต้องการและน่าเชื่อถือ

ความจริงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

- ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยความจริง ข้อเท็จจริง และความคิดเห็น เราควรพิจารณาเพื่อแยกแยะประเภทของข้อมูลให้รอบคอบก่อนนำไปใช้

กิจกรรมเสนอแนะ

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในท้องถิ่นของตน บันทึกผล แล้วพลัดกันส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน จากนั้นร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ตามรูปแบบที่นักเรียนสนใจ
๒. นักเรียนสำรวจสถานที่จริงทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น แล้วสรุปความสำคัญของสถานที่นั้น ๆ ลงในสมุด นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน
๓. นักเรียนหาข้อความจากหนังสือหรือบทความทางประวัติศาสตร์มาแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นความจริง ข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็น บันทึกผลการพิจารณาแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นักเรียนนำวิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นไปใช้ในการศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างถูกต้อง

คำถามทบทวน

๑. หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นอย่างไร
๒. การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นมีขั้นตอนอะไรบ้าง
๓. เราสามารถสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นได้จากที่ใดบ้าง
๔. ศูนย์วัฒนธรรมให้ข้อมูลเกี่ยวกับอะไร
๕. ความจริงแตกต่างจากข้อเท็จจริงอย่างไร